

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

© Foto: Archief DB Folsgeare.

Tsjaerddyk, begin 1900

Een wandeling over de Tsjaerddyk begin 1900 vanaf nummer 48 naar 26 aan de zuidzijde en via de noordzijde terug.

Op de beginfoto staat links de woning van het hoofd van de school en rechts de school na de verbouwing in 1908.

Op de achtergrond een boerderijtje, nu Easthimmerwei 1, dat gebouwd is op de kruising van de Tsjaerddyk, Suderbuursterleane, Kerkwech en de Bredeleane (Skeender) waar Douwe Eppinga en Tjitske van der Wal met hun kinderen Marten en Trijntje in 1904 zijn komen wonen.

Als zij rond 1910 uit het raam kijken, hebben ze ruim uitzicht op de Tsjaerddyk. De Suderbuursterleane is nog een onverhard voetpad (Easthimmerwei) dat ophoudt bij het bruggetje over de Folsgaaster opvaart. Hun zoon Marten zal later timmerman worden in het dorp.

Kijkend richting Tsjaerddyk ligt links eerst de afgegraven terp 'het tsjerke pòltsje' waarop de pastorie stond die in 1701 is afgebroken. (venster: De pastorie van Folsgeare) Het stukje grond is eigendom van de kerk en wordt verhuurd aan Yde van de Lageweg met de bepaling dat er geen varkens gehouden mogen worden.

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Het
'tsjerkepôltsje'
rond 1900

foto uitgeverij van der
Meulen bv, Sneek

In het eerste huis aan de linkerzijde wonen Ruurd Rientses Abma en Johantje Martens Visser met hun kinderen. Lucas Elzinga heeft het huis rond 1878 laten bouwen. Ruurd Rientses verkoopt manufacturen maar heeft geen winkel. Hij gaat met een rugzak vol met lappen stof bij de deuren langs.
(venster: Tsjaerddyk 48)

foto uitgeverij van
der Meulen bv
Sneek

Hiernaast staat de school met de bijbel, gebouwd in 1886. (venster: Tweede schoolgebouw van Folsgeare) Meester van der Brug is in 1904 aan school gekomen

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

en maakt de verbouwing in 1908 mee. Er komt een tweede lokaal en dus moet er ook een tweede leerkracht komen. Dit wordt juffrouw Elisabeth van der Molen.

De school na de verbouwing in 1908

foto archief db Folsgeare

foto archief db Folsgeare

Links meester van der Brug en rechts juffrouw van der Molen met de schoolkinderen voor de boomgaard van de pastorie boerderij.

Naast de school staat een boerderijtje, gebouwd rond 1836, waar Wietse de Boer een timmerzaak heeft samen met Gerrit Willems Twijnstra. Veel timmerwerk doet Gerrit Willems niet meer op 74 jarige leeftijd, dat doet baas Wietse de Boer.

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Achter de boerderij staat een rijtje van vier huizen, 't Streekje ' genoemd. Hier wonen Simon van der Zee, Pier de Jong, Yde Roukema en Ids Watses.

Gezamenlijk hebben de bewoners één regenwaterbak en twee húskes (WC's) boven de sloot. (venster: Tsjaerddyk 44 en 't Streekje)

foto uitgeverij van
der Meulen bv
Sneek

Naast dit boerderijtje de Folsgeasteropvaart die in die tijd een stuk breder en dieper is dan tegenwoordig. Hier komt o.a. turfschipper Fonger Wiersma uit Oosthem in het najaar turf lossen voor de dorpsbewoners. Naast de opvaart de Mieddyk of Abbegeasterleane die met een bruggetje verbonden is met de Tsjaerddyk. (venster: Mieddyk)

In 1891 is het bruggetje zo slecht dat er een vergadering wordt uitgeroepen om te bespreken of het bruggetje hersteld of vervangen moet worden door een dam. Deze binnendijk (Mieddyk) is waarschijnlijk eind 12e eeuw aangelegd om het lage gedeelte van het Marlân heen.

Dan komt het huis van Freerk Willems Twijnstra, weduenaar van Fimmigje Ulbes de Boer, beiden uit Abbega, met erachter de iets lagere kuiperij. De eerste steen van het huidige pand is gelegd door de dan 8 jarige Gerrit Willems Twijnstra op 26 februari 1910.

Freerk Twijnstra is naast kuiper ook imker. De bijen staan achter de kuiperij tegen de opvaart aan. Soms krijgen de schoolkinderen een stukje raat waar nog wat honing aanzit. (venster: Tsjaerddyk 42)

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

foto
uitgeverij
van der
Meulen bv
Sneek

Naast de kuiperij staat de smederij. Dit pand is gebouwd in 1870 door Pieter Willems Twijnstra. Hein Heinsius en Durkje Boersma komen er na hun trouwen in 1879 te wonen. Op het uithangbord van de smederij staat : Gediplomeerd hoefsmid (venster: De smederij van Folsgeare, Tsjaerddyk 40)

foto uitgeverij van
der Meulen bv
Sneek

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Na de smederij komt de kruidenierswinkel van Oebele Woudstra en Antje Frankena. Daarnaast bezorgt Oebele ook veevoer aan de boeren in de omgeving. Jelle Hoekstra heeft het pand rond 1824 laten bouwen en had er behalve de kruidenierszaak ook een herberg bij in. Dit concept houdt de familie Woudstra ook aan. Ze verhuren een kamer aan de onderwijzer en Oebele schenkt een slokje voor de dorpsbewoners in de achterkamer die de “Bline ezel” wordt genoemd. Voor het vervoer heeft Oebele de beschikking over een boot waarmee hij zijn goederen uit Sneek haalt. Daarna vent hij deze goederen uit met een korf of een platte kruitwagen. Antje runt de winkel en is tevens het nieuwsblad van het dorp.
(venster: Tsjaerddyk 38)

foto archief db Folsgeare

Naast de winkel staat een klein huisje dat eigendom is van de kerk. Hier wonen kleine Dirk Kamstra, boerenarbeider, en zijn vrouw Antje Visser.

Rechts het kerkhuis
(met de blinden)

foto archief db Folsgeare

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Het huisje is gebouwd rond 1859 met het geld dat de kerk kreeg voor de terpaarde van het 'Tsjerkepôltsje'. Het is in de loop van de jaren enigszins achterover gezakt zodat je, wanneer je op de stoel aan tafel zit, je deze dwars neer moet zetten anders val je achterover. Wybren Sweering heeft er later een garage van gemaakt. (venster: Tsjaerddyk, kerkhuis zuid)

Anne Clossen en Antje de Jong wonen ernaast. Zij hebben ook een kruidenierswinkel. Op de zijkant van het pand staan twee reclame borden die 'van Nelle' koffie en thee aanbevelen. Anne werkt met een boekje waarin de bestellingen worden opgeschreven. Hij haalt die op maandag op en gaat dinsdags en vrijdag met de hondenkar naar Sneek om de bestellingen op te halen. Met de kleine kar worden daarna de bestellingen rondgebracht.

(venster: De kruidenier op Tsjaerddyk 36)

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Dan volgt een pand dat uit twee gedeelten, "perceel nummer 547 en 693", bestaat. Een woonhuis met daarnaast een werkplaats. Hier wonen Jaring Zoethout en Nantje van Hasinga. De werkplaats is ook in gebruik als verfwinkel. Het pand is eigendom van Hessel Rintjes Boschma tot 1912 waarna het in de verkoop komt. Jaring Zoethout koopt het en laat dan het huidige pand neerzetten. De rooilijn

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

komt in lijn met de andere huizen aan de Tsjaerddyk. Op het raam van het nieuwe pand staat boven de deur: J. Zoethout Schilder.

Jaring zijn vrouw Nantje verkoopt naast verf ook koffie en thee.

De verfwerkplaats verhuist dan naar de timmerzaak van Gerrit Willems Twijnstra op Tsjaerddyk 44. Hier is één derde van de ruimte ingericht als werkplaats voor Jaring Zoethout. In deze ruimte worden de schilderwerkzaamheden uitgevoerd die niet aan huis kunnen worden gedaan. Tijdens een verbouwing kan men nog steeds de signatuur van Jaring Zoethout tegenkomen die zijn naam en jaartal achterliet na een grote schilderklus. (venster: Tsjaerddyk 34)

foto uitgeverij
van der Meulen
bv Sneek

Naast Jaring Zoethout staat een renteniershuis. Hier wonen oud boer Rienk Frankena en Antje Willems Jorritsma. Rienk Frankena loopt elke dag met zijn hondje Piet een rondje door het dorp. (venster: Tsjaerddyk 32)

Vervolgens kom je bij de bakkerij. Pieter Thomas Beeksma, bakkersknecht in Bolsward, trouwt op 27 april 1901 met Baukje Hofstra uit Nijland. In Folsgeare staat dan een voormalige koemelkerij te huur waarin een bakkerij is gevestigd. Pieter Beeksma besluit om zelfstandig bakker te worden en het jonge echtpaar huurt het pand voor fl 175,- per jaar van Hessel Rintjes Boschma. In 1912 komen dit pand en de koemelkerij ernaast te koop die ook eigendom zijn van Hessel Rintjes Boschma. (venster: De bakkerij aan de Tsjaerddyk)

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

1936.

Bakkerij met het winkelraam rechts van de voordeur.

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Hiernaast is de koemelkerij waar Yde van de Lageweg en Elisabeth van der Goot wonen. Het is een kleine koemelkerij.

Daarnaast wonen Feike Sjerks Twijnstra en Beeuwkjen Zijlstra. Hij is veekoopman van beroep maar is tevens koeiendokter, koemelker en slager gedurende de winterperiode bij de boeren thuis. De mestgoot van de koemelkerij loopt af naar de weg en met een buis onder de weg door komt alles in de sloot aan de andere zijde van de Tsjaerddyk terecht. Deze sloot wordt in het dorp de 'skytsleat' genoemd. (venster: Tsjaerddyk 28 en 26b)

Het laatste huis aan deze zijde van de Tsjaerddyk is het boerenbedrijf van Feike Damstra en Sytske Heinsius. De smid Hein Heinsius heeft het begin 1900 laten bouwen voor zijn schoonzoon en dochter. (venster: Tsjaerddyk 26)

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

De schuur die naast het woonhuis van Feike Damstra staat.

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Teruggaand aan de andere kant van de Tsjaerddyk is er eerst een stuk zonder bebouwing. Het eerste huis met de blinden voor de ramen is het tweede huis van de kerk, waar Ids Schaap en Geertje Bergsma wonen.
(venster: Tsjaerddyk, kerkhuis noord)

Rechts het kerkhuis

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Petroleumwagen tussen de kruidenierswinkel en het kerkhuis in.

foto archief db
Folsgeare

Elisabeth van de Lageweg - van der Goot met haar zoontje Gerben op de arm (geboren in 1907) staat achter de kinderen. De meisjes rechts van de wagen zijn: Djoeke Postma, Gepke Clossen, Maaïke Sweering, Wietske Boschma en Aaltje Postma.

Naast Ids Schaap woont oud boer Jacob Botinga. Het is een klein huisje en ervoor staan twee lindebomen.

(venster: Het huis tussen Tempel en kerkhuis noord)

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Tegenover de smederij staat een pand waar zes gezinnen in wonen. Dit huis wordt ook wel de Tempel genoemd. Rond 1900 wonen hier de volgende personen. Hendrik Sweering en Trijntje Breeuwsma: Hendrik overlijdt op 29 oktober 1911, 56 jaar. Zijn vrouw Trijntje is bij haar overlijden de laatste bewoonster van de Tempel. Hendrik Rients Abma en zijn moeder Geertje Huites Pybenga: Geertje is weduwe van Rients Abma. Hendrik is in 1897 getrouwd te Paramaribo, Suriname, met Roosje Leefmans. Roosje staat officieel ingeschreven op dit adres in Folsgeare maar is onvindbaar binnen het koninkrijk aldus de scheidingsakte. In 1914 wordt de scheiding definitief uitgesproken.

Freerk Rients Abma, broer van Hendrik, is kleermaker en getrouwd met Antje Swartz.

Sytse Ferdinands Bijzet en Minke Plantinga: Sytse komt van Terband en Minke uit Abbega. Beide waren eerder getrouwd en krijgen samen nog vier kinderen.

Hendrik Durks Canrinus en Lijsbeth Bijlsma uit Oosthem.

(venster: De Tempel van Folsgeare)

Naast de Tempel staat een klein huisje, gebouwd in 1871, waar Foppe Freerks Abma woont. Foppe is vrijgezel en overlijdt in 1912 op 58 jarige leeftijd na een kortstondige ziekte. (venster: Tsjaerddyk 47)

De smalle Tsjaerddyk met rechts het huis waar Foppe Abma woonde.

foto archief db
Folsgeare

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

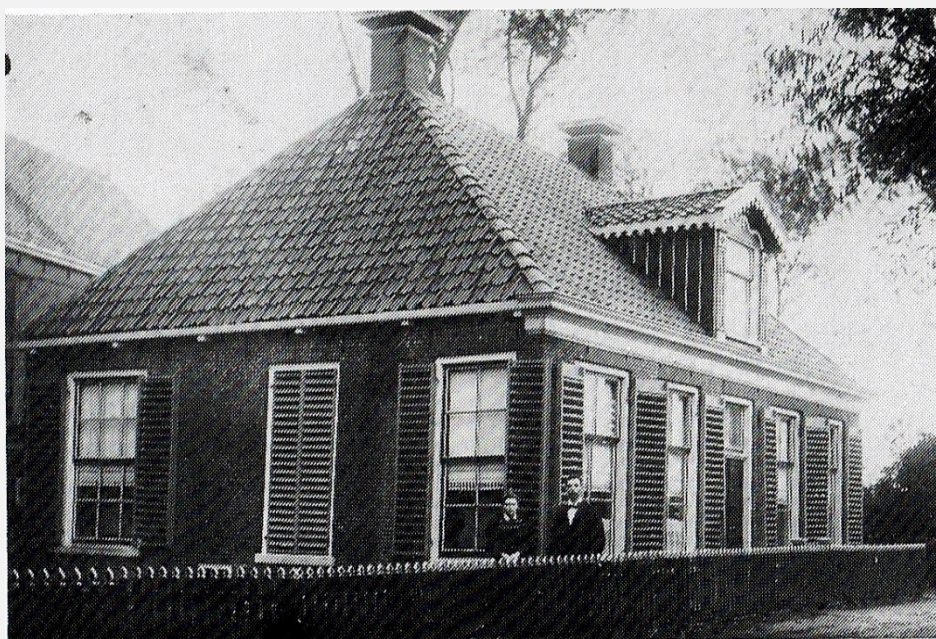
Naast dit kleine huisje staat de pastorieboerderij waar 'Grutte Willem' woont, zoals hij in het dorp wordt genoemd. Willem Jans Twijnstra en Tjitske Damstra komen in mei 1900 op de pastorieboerderij. Hun oudste zoon Jan Willems wordt in 1899 geboren in Nijland waar Willem Jans dan koopman is. Jan Twijnstra blijft in het dorp wonen, eerst op Tsjaerddyk 26, later op Easthimmerwei 6.
(venster: Pastorieboerderij)

De melkplaats achter de pastorieboerderij

foto archief db Fols gare

Naast de pastorieboerderij staat de vroegere school. Het gebouw is nu (rond 1900) het huis van het hoofd van de school, meester Wybe van der Brug uit Woudsend. Hij trouwt in 1904 met Antje Schilstra en komt daarna in Folsgeare aan school. In 1908 komt juffrouw van der Molen uit Sneek als tweede leerkracht.
(venster: Eerste school van Folsgeare)

Huis van de schoolmeester begin 1900

foto archief db Fols gare

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Achter het huis van het schoolhoofd staat de Laurentius kerk, herbouwd in 1875 met de toren uit 1532. De kerk is een rijksmonument. Het is een één beukige bakstenen kerk met rondboogvensters en bakstenen pilasters daartussen. Het interieur is eenvoudig gepleisterd met een hoofdplafond. In de kerk staan een 17e-eeuwse preekstoel met achterschot en klankbord, een 19e-eeuws doophek en een oxaal balustrade. (venster: De kerk van Folsgeare, 1864 tot heden)

Het één klaviers orgel is in 1908 gemaakt door de firma Bakker en Timmenga te Leeuwarden voor de Gereformeerde kerk te Marrum. In 1924 is het orgel voorzien van een nieuw Trompet 8 voets register en het is in 1964 overgeplaatst naar de Hervormde kerk van Folsgeare.

De toren is gebouwd als verdedigingstoren met schietgaten rond 1532. De klok is van 1535, gegoten door Geert van Wou en Johan ter Steghe. (venster: De torenklok van Folsgeare) Het eerste uurwerk is geplaatst in 1755 en al meerdere keren vervangen. (venster: Het torenuurwerk van Folsgeare)

De kerk en toren met klimmer.

Tussen het kerkhof en de Tsjaerddyk de bleek van het huis van de meester.

foto uitgeverij van der Meulen bv Sneek

Colofon

Tekst: Atse Bruin

Bewerking: Wytske Heida

Foto's: uitgeverij van der Meulen b.v. Sneek, archief db Folsgeare

Dorpscanon van Folsgeare

Tsjaerddyk begin 1900

Disclaimer: Voor alle foto's geldt, dat er zorgvuldig is uitgezocht wie de eigenaar is en is toestemming gevraagd en gekregen voor gebruik in dit venster. Vensters over personen zijn geplaatst na feedback met betrokkenen. Mocht er desondanks iets niet correct zijn, gelieve de redactie te informeren.